

C217 – BUI14

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2007-2008

22 april 2008

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR BUITENLANDS BELEID, EUROPESE AANGELEGENHEDEN,
INTERNATIONALE SAMENWERKING EN TOERISME

INHOUD

Interpellatie van de heer Roland Van Goethem tot mevrouw Patricia Ceysens, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de dalende handelsbalans

Interpellatie van de heer Eric Van Rompuy tot mevrouw Patricia Ceysens, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de negatieve handelsbalans in Vlaanderen

Vraag om uitleg van de heer Bart Van Malderen tot mevrouw Patricia Ceysens, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de Vlaamse handelsbalans

Voorzitter: de heer Karim Van Overmeire

Interpellatie van de heer Roland Van Goethem tot mevrouw Patricia Ceysens, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de dalende handelsbalans

Interpellatie van de heer Eric Van Rompuy tot mevrouw Patricia Ceysens, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de negatieve handelsbalans in Vlaanderen

Vraag om uitleg van de heer Bart Van Malderen tot mevrouw Patricia Ceysens, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de Vlaamse handelsbalans

De voorzitter: de heer Van Goethem heeft het woord.

De heer Roland Van Goethem: Mijnheer de voorzitter, voor het eerst in vijftien jaar is de Belgische handelsbalans met een tekort afgesloten. Dit is bepaald geen aangename vaststelling. Ik heb het hier over de Belgische handelsbalans omdat we jammer genoeg geen andere berichtgeving hebben gezien. Indien we echter het feit in rekening brengen dat meer dan 80 procent van de Belgische export uit Vlaanderen afkomstig is, kunnen we stellen dat Vlaanderen in de eerste plaats door dit fenomeen is getroffen.

De overgrote meerderheid van de in Vlaanderen geproduceerde industriële goederen wordt geëxporteerd. Het gaat hier dan om chemische en farmaceutische producten en om transportmiddelen. Volgens Petercam, dat een studie aan de situatie heeft gewijd, gaat het om een neerwaartse trend. Die trend zou vooral aan de dure olie en aan de dure euro te wijten zijn.

In een adem wordt in deze studie evenwel naar Duitsland verwezen. Duitsland kampt met dezelfde handicaps als Vlaanderen, met name hoge loonkosten en de concurrentie van de lageloonlanden. De olie is in Duitsland even duur als hier, maar toch kan Duitsland nog steeds een positieve handelsbalans voorleggen. Blijkbaar is Duitsland er, in tegenstelling tot België, in geslaagd de export naar Azië en naar Oost-Europa fors op te drijven. Ook ten aanzien van onze andere buurlanden blijken we trouwens terrein te verliezen. Voor een regio als Vlaanderen, die van haar export moet leven, kan een dergelijke situatie snel van kritiek naar dramatisch evolueren.

Uit de cijfers voor januari 2008 blijkt dat voor 21,7 miljard euro is uitgevoerd. Dat is 15 procent minder dan

in januari 2007. Ik veronderstel dat de minister op de hoogte is van deze negatieve evolutie. Het is trouwens niet de eerste keer dat dit gebeurt. Ik ben in mijn archief gedoken, en ik heb ontdekt dat ik op 21 februari 2006 een haast identieke interpellatie tot toenmalig minister Moerman heb gehouden. In 2005 was er immers sprake van een daling met niet minder dan 95 procent. We hadden toen nog een overschot van 0,7 miljard euro. Als we deze gegevens op een rijtje zetten, blijkt dus dat we met een duidelijk dalende trend zitten. Dat kan niet worden ontkend. In 2005 hadden we nog een klein overschot. Nu zitten we in de rode cijfers. Dit betekent dat op de feiten uit 2005 niet echt is gereageerd. De dalende trend zet zit voort.

Ik heb dan ook maar een fundamentele vraag mevrouw de minister, welke maatregelen wil u nemen om deze negatieve evolutie om te buigen?

De voorzitter: De heer Van Rompuy heeft het woord.

De heer Eric Van Rompuy: Mijnheer de voorzitter, mijn interpellatie heeft ook betrekking op de negatieve cijfers in de Belgische handelsbalans. In januari 2008 zaten we 1,3 miljard euro in het rood. Hoewel het hier niet om Vlaamse statistieken gaat, vermoed ik dat de situatie in Vlaanderen eenzelfde orde van grootte kent.

Op zich kan de situatie gedeeltelijk worden verklaard door de stijgende olieprijs en de stijgende koers van de euro. In cursussen economie wordt dit de 'terms of trade' of ruiltermen genoemd. De ruiltermen geven de prijzen weer. Een verslechtering kan een effect op het volume uitoefenen. Indien de economische groei afneemt, zal minder volume worden ingevoerd. Een overheid kan echter weinig tegen een wijziging in de 'terms of trade' inbrengen. Het zijn internationale ontwikkelingen. De waarde van de import is de voorbije jaren enorm gestegen, daar kan men niet om heen.

De minister heeft in een verklaring gezegd dat er iets aan de hand is met onze export. Als een minister zegt dat er structurele problemen zijn met de export, dan moeten we daarover vanzelfsprekend een aantal vragen stellen. U hebt gezegd dat we te weinig zijn gericht op de BRIC-landen – Brazilië, Rusland, India en China –, hoewel we dachten dat we onze wagon hadden gekoppeld aan de snelgroeiende economieën van India en China. We hebben er verschillende missies naartoe gestuurd. China was dé markt waarop we ons moesten richten. Volgens het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) is de uitvoer naar China en naar India in januari 2008 gedaald tegenover januari 2007. In die groeimarkten bedroeg de daling in China 2,1

percent en in India 3,6 percent. In heel Azië zakte onze export ten opzichte van dezelfde maand van vorig jaar met 6 percent.

Er rijst dus een probleem. In die groeimarkten kunnen we ons potentieel onvoldoende waarmaken, we zijn niet sterk genoeg aanwezig. We zouden er ons meer moeten op concentreren. Ik dacht dat het een element van het beleid was, maar we zijn dus onvoldoende aanwezig in de BRIC-landen.

Mevrouw de minister, u zegt ook dat we te veel zijn gefocust – de Belgische zowel als de Vlaamse export – op de halfafgewerkte producten. De intermediaire goederen komen onder druk te staan omdat de loonkosten zwaarder doorwegen. Het aandeel van hightech-goederen in de export is in vergelijking met onze buurlanden – dat was overigens al te lezen in het rapport van professor Sleuwaegen van zeven jaar geleden – erg klein. De vraag rijst of we daar niet verder aan kunnen werken en de export van intermediaire goederen kunnen verhogen. Volgende maand vieren we 25 jaar Flanders Technology. Dat was een van de elementen van de revival van de Vlaamse economie in de jaren tachtig. We slagen er blijkbaar niet in om opnieuw een trendbreuk te realiseren.

Een derde element is de algemene concurrentiekracht van onze economie. Dit is de jongste jaren een pijnpunt. De federale regering gaat binnenkort weer interprofessionele onderhandelingen voeren. Er is het probleem van de groeiende inflatie, van het indexmechanisme, van het loon. Duitsland heeft die handicap de voorbije jaren beter kunnen overwinnen omdat het veel vroeger is begonnen met loonmatiging en inspanningen heeft geleverd om concurrentiëler te zijn. Ons land zou er een voorbeeld aan kunnen nemen. De nieuwe regering staat voor een grote opdracht om de concurrentiekracht van de Belgische economie, maar ook van de Vlaamse economie, te verbeteren.

Een belangrijk deel van onze export is de auto-industrie. De afslanking van VW en Opel is al een aantal jaren bezig. De klassieke massa-industrieën zoals de automobielenijverheid en de textielnijverheid zullen het moeilijk blijven hebben. De ontwikkeling naar een sterkere economie zal meer gebaseerd zijn op export naar verre landen en op een groter aandeel van technologische producten. Nieuwe sectoren zullen misschien belangrijker worden. U hebt gesproken over de ziekenhuissector, het afvalbeheer, technologieprojecten. Technologie is een zeer ruim begrip. Er is een grote variëteit aan producten mogelijk.

Bij een handelsbalans zijn veel interpretaties mogelijk. De invoer speelt een zeer belangrijke rol. Vroeger, toen de handelsbalans negatief was, had dat een invloed op de Belgische frank en op de wisselmarkten. Een slechte concurrentiepositie vertaalde zich ook op de wisselmarkten. Nu is er een 'currency area' met vaste koersen

waar de handelsbalanscijfers niet meer zichtbaar doorwerken in de economie maar zich vertalen in een gebrek aan exportmogelijkheden. Het instrument van de wisselkoers is er niet meer. Daardoor krijgt men in Europa, bij verlies aan concurrentiekracht, de interregionale 'adjustments'.

We staan voor een periode van wereldwijde economische teruggang, zeker in de Verenigde Staten en ook in onze buurlanden. Als het minder goed gaat, komen een aantal dingen naar boven. De volgende jaren zullen de olieprijsen blijven stijgen. Er wordt niet verwacht dat de euro zal verzwakken.

Een minister maakt geen economische groei of export. We hebben vroeger ministers gehad die dachten dat ze op zichzelf een paar percent van het BNP vertegenwoordigden. Toch moeten we ons afvragen welke strategie we de volgende jaren moeten volgen.

De voorzitter: De heer Van Malderen heeft het woord.

De heer Bart Van Malderen: Mevrouw de minister, mijnheer de voorzitter, geachte collega's, ik zou me willen aansluiten bij de interpellaties. Voor het eerst in 15 jaar importeert België meer dan het exporteert. In onze cursus economie werd altijd gesteld dat België een exportland is en zijn grote toegevoegde waarde uit de export haalt.

Het is daarbij vooral de scherpste in de trend die me zorgen baart. In januari 2007 was er nog een overschot. Op een jaar tijd is er een verlies van 1,3 miljard euro.

Er is al verwezen naar de dure olie en de hoge dollar-koers. Er is verwezen naar onze zwakke positie in de belangrijkste groeilanden en naar het belang dat beslissingen op bedrijfsniveau hebben voor het geheel van onze economie. Als men bij Opel of VW beslist om te herstructureren, dan vertaalt zich dat cash in onze exportcijfers.

Een deel van de omgevingsfactoren gelden voor alle ons omringende landen. Het is dan ook belangrijk hoe wij ons opstellen tegenover bijvoorbeeld Duitsland. Duitsland heeft inderdaad inspanningen geleverd om zijn loonhandicap ten opzichte van andere landen te verminderen. Maar Duitsland heeft vooral inspanningen geleverd nieuwe nichemarkten aan te boren en heeft zich heel sterk georiënteerd naar Oost-Europa en het Verre Oosten. Het is echt een beleidskeuze om de nieuwe markten te bereiken met nieuwe producten.

Op zich heeft het volgende weinig te maken met de slechtere prestatie van onze export. Maar dit citaat van professor Sleuwaegen werd opgediept naar aanleiding van het vertrek van bananenproducent Chiquita uit België: "België moet meer inspelen op die evolutie en

vooral de kennisintensieve activiteiten naar zich toehalen. Als je kijkt naar de Belgische export, dan zie je dat die voor 80 percent samengesteld is uit klassieke producten uit de verwerkende industrie. Dat is nu net een segment van de economie dat onder druk staat van de concurrentie van opkomende landen. De toekomstige groei zit in activiteiten met menselijk kapitaal”.

Dit zou een oriëntatie voor de toekomst kunnen zijn. We moeten er ons voor hoeden veel te lang in te zetten op productiefactoren die in feite hun limiet hebben bereikt. We hebben in de vorige eeuw gezien hoe Wallonië veel te lang heeft ingezet op een grondstofgedreven economie en er vandaag nog altijd de prijs voor betaalt. Vlaanderen heeft toen andere keuzes gemaakt en heeft heel zwaar ingezet op productiviteit. We hebben nog altijd de productiefste arbeidsmarkt van de hele regio, maar er zijn limieten. Men kan niet eindeloos loonmatiging invoeren of lastenverlagingen doorvoeren of de flexibiliteit opdrijven. Het komt erop aan om de toekomst voor te bereiden en meer in de richting van activiteiten te gaan die hun toegevoegde waarde halen uit menselijk kapitaal en van een kennisgedreven economie. Als we die trein missen, dan vrees ik voor een Wallonië-scenario, honderd jaar na datum. We moeten natuurlijk niet overdrijven, maar we moeten waakzaam blijven.

De heer Erik Van Rompuy: In Wallonië zijn de socialisten dan ook vijftig jaar aan de macht geweest.

De heer Bart Van Malderen: Ik denk niet dat de socialisten de economie in Wallonië hebben gerund, maar wel de Brusselse haute finance.

Mevrouw de minister, geldt de door het instituut vastgestelde trend ook voor Vlaanderen? Hoe zit het met de Vlaamse exportresultaten? Wat is de toestand van de Vlaamse handelsbalans? Hoe wilt u zich ten opzichte van deze resultaten opstellen? Ik weet dat ik bijna een open deur intrap, maar kunt u toelichten welke kwantitatieve en kwalitatieve inspanningen de Vlaamse overheid levert om de export te stimuleren? Hoe verhouden die inspanningen zich tot de inspanningen die in anderen landen worden geleverd? Overweegt u bijkomende inspanningen te leveren? Ik denk hierbij aan de nieuwe groeiemarkten en aan meer kennisgedreven producten. Het Duitse voorbeeld is hier al aangehaald. In Duitsland werken meer mensen in de sector van de duurzame energie dan in de autoassemblage. Die richting is doelbewust gekozen en levert nu vruchten op. Wilt u ook nieuwe en andere inspanningen leveren?

De voorzitter: De heer Roegiers heeft het woord.

De heer Jan Roegiers: Mijnheer de voorzitter, ik sluit me graag bij de door de voorgaande sprekers geuite bezorgdheden aan. Ik doe dit evenwel in grote bescheidenheid. Ik moet eerlijk toegeven dat economie en

buitenlandse handel niet de thema's zijn waar ik me dagelijks mee bezighoud. Dit belet me evenwel niet om de bezorgdheden van de interpellanten te delen.

Ik heb de cijfers ook gelezen. Ze zijn gedeeltelijk zorgwekkend. In de kranten zijn een aantal redenen voor de achteruitgang van onze export aangehaald. Op minstens een van die redenen, met name de stijging van de olieprijs en van de koers van de euro, kunnen we geen invloed uitoefenen. Ik neem dan ook aan dat we daar onze tijd niet aan moeten wijden.

Er zijn echter ook andere factoren. Zo is onze uitvoer te weinig op de verre groeilanden gericht. De algemene concurrentiekracht boert achteruit. Zoals hier al meermaals is gezegd, gaat de export van auto's achteruit. De Vlaamse economie is te sterk op halfafgewerkte producten gefocust.

Mevrouw de minister, ziet u mogelijkheden om deze knelpunten op korte, middellange en lange termijn aan te pakken? U hebt in een reactie op de berichten nadrukkelijk verklaard dat onze kmo's de sprong naar het Midden-Oosten moeten wagen. Deze commissie heeft zich daar de voorbije weken in feite in stilte en informeel mee beziggehouden. We hadden een ontmoeting met de voormalige Belgische ambassadeur in de Verenigde Arabische Emiraten. Hij heeft ons de economie van een aantal landen in het Midden-Oosten zeer helder uitgelegd. Hij heeft de mogelijkheden voor Vlaamse bedrijven onderstreept. Wat bedoelt u in feite met het wagen van de sprong naar Bahrein, Qatar en de Verenigde Arabische Emiraten? U hebt het ergens zelfs over Saudi-Arabië gehad. Welke initiatieven denkt u concreet te kunnen of te moeten nemen om de kmo's hiertoe aan te zetten? U beschouwt dit blijkbaar als zeer belangrijk.

De voorzitter: Minister Ceysens heeft het woord.

Minister Patricia Ceysens: Mijnheer de voorzitter, eerst en vooral wil ik opmerken dat hierover in deze commissie terecht een bezorgde sfeer heerst. Ik hoop dat dit ook betekent dat we in Vlaanderen weer de nadruk op een zekere 'sense of urgency' kunnen leggen om een aantal belangrijke maatregelen te treffen.

Naar mijn aanvoelen, is die 'sense of urgency' lang weg geweest. Op sommige plaatsen is deze nog steeds niet aanwezig. Er heerst veeleer een sfeer van zelfgenoegzaamheid. De berichten kunnen niet op. We vergelijken ons heel graag met Wallonië. Uit de cijfers blijkt immers dat we het op veel vlakken beter doen. Wie echter goed kijkt, zal merken dat een verkeerd signaal wordt gegeven. De krapte op de arbeidsmarkt is hier een goed voorbeeld van. Veel mensen vragen zich af waarom ze zich zorgen zouden moeten maken. Er kan Vlaanderen in hun ogen niet veel overkomen. We zijn zelfgenoegzaam, en we vergelijken ons enkel met Wallonië.

Vorige week is iedereen wakker geschud. De recentste cijfers tonen aan dat de Belgische handelsbalans in januari 2008 met 1,3 miljard euro in het rood is gegaan. Het is vijftien jaar geleden dat we dit nog hebben meegemaakt.

Ik heb het hier uitdrukkelijk over de Belgische handelsbalans. Vlaanderen kent geen traditie wat het werken met een Vlaamse handelsbalans betreft. Ik heb onmiddellijk iedereen opgevorderd die op te vorderen viel en gevraagd hoe het met de Vlaamse handelsbalans zit.

Een eerste punt is dat we in Vlaanderen eigenlijk geen handelsbalans maken. Er is me zelfs gezegd dat ik niet over een Vlaamse handelsbalans mag spreken. Om hierover te kunnen spreken, zouden we onze import gedetailleerd moeten kunnen uitzuiveren. We moeten er immers rekening mee houden dat we heel wat geïmporteerde goederen onmiddellijk naar Brussel en naar Wallonië exporteren. Aangezien er eigenlijk geen Vlaamse handelsbalans is, is me gevraagd die term niet in de mond te nemen. Ik heb desalniettemin besloten dat ik een handelsbalans wil zien. Zelfs als deze handelsbalans niet helemaal juist is, kan ze ons een indicatie geven. De eerste fout is in elk geval dat af en toe zaken door elkaar worden gehaald. Die fout wordt ook hier gemaakt.

De Vlaamse export is niet gedaald. We hebben ons echter jaren met exportcijfers tevreden gesteld. We hebben een agentschap dat voor de export bevoegd is. We staren ons blind op onze export. De export gaat goed. De recentste cijfers betreffen de eerste negen maanden van 2007. Tijdens die periode is de export met 7,5 percent of 142 miljard euro gestegen. Indien we ons met deze exportcijfers tevreden stellen, draaien we onszelf evenwel een rad voor de ogen. We houden dan geen rekening met de onderliggende realiteit, die minder goede signalen inhoudt.

De recentste cijfers zijn afkomstig van het Instituut voor Nationale Rekeningen (INR) en zijn tot een Vlaamse handelsbalans verwerkt. Tijdens het eerste en het tweede kwartaal van 2007 blijkt die handelsbalans positief. In het derde kwartaal van 2007 wordt een klein tekort van 38 miljoen euro opgetekend. We baseren ons hiervoor op Belgische cijfers. Aangezien Vlaanderen ongeveer 80 percent van de totale Belgische export vertegenwoordigt, mogen we ervan uitgaan dat dit tekort in de loop van het vierde kwartaal van 2007 nog zal toenemen. We beschikken echter nog niet over cijfermateriaal voor die periode. Normaal gezien zullen de regionale jaarcijfers voor heel 2007 in juni 2008 worden vrijgegeven. Op dat ogenblik zullen we een nieuwe balans kunnen opstellen.

Er is duidelijk nood aan een gedetailleerde studie van de Vlaamse handelsbalans. We moeten producten en diensten en waarde en volume opsplitsen. We moeten productverschuivingen en trends in kaart brengen. Ik hoop dat spoedig een antwoord op deze vraag zal worden gegeven. Op dit ogenblik kennen we die traditie nog niet.

Ik wil enkele belangrijke elementen van het debat nuanceren. Aangezien de intragewestelijke stromen niet in rekening worden gebracht, biedt de regionale handelsbalans slechts een partieel beeld. Het overgrote deel van de energieproducten, zoals aardgas en aardolie, komen het land langs onze zeehavens in. Dit betekent dat de energieproducten in de Vlaamse importcijfers te zwaar worden aangerekend. Aangezien we de export naar Brussel en naar Wallonië niet kunnen opsplitsen, moeten we de Vlaamse import noodgedwongen overschatten.

Met betrekking tot de export zit de situatie anders in elkaar. In de fabrieken van Arcelor in Luik worden de afgewerkte producten genoteerd. In de Vlaamse balans weegt de import sowieso te zwaar door. Hierdoor is het resultaat negatief. Ik vind evenwel dat we toch steeds een balans moeten opstellen. Ook een te negatieve balans stelt ons in staat na te gaan over welke orde van grootte het gaat. We moeten het debat echter fair voeren: de import weegt te zwaar door.

Een andere nuancering betreft de in- en uitvoer van goederen. Onze handelsbalans bevat geen gegevens met betrekking tot de diensten. We beschikken in dit verband niet over Vlaamse cijfers. Informatie over de diensten is enkel voor heel België beschikbaar. In 1995 waren de export uit en de import naar België van diensten ongeveer gelijk. In absolute bedragen ging het om 22 miljard euro. In 2006 was dit saldo al positief. De dienstenbalans kende toen een positief saldo van 5 miljard euro. In 2006 is voor 47 miljard euro aan diensten uitgevoerd en voor 42 miljard euro aan diensten ingevoerd.

Ondanks deze relativeringen ben ik ervan overtuigd dat we de evolutie van de Vlaamse handelsbalans met de nodige aandacht moeten opvolgen. Ik vind zelfs dat we niet langer enkel over exportcijfers mogen communiceren. Aangezien er in de eerste negen maanden van 2007 een groei is geweest, zijn die cijfers voor ons nochtans heel comfortabel.

Langs de invoerzijde worden we momenteel met sterk toegenomen energiekosten geconfronteerd. Hoewel de prijszetting van aardolieproducten allicht de nodige speculatie omvat, moeten we ervan uitgaan dat de tijd van de goedkope energie definitief voorbij is. De vraag uit ontwikkelende landen als China en India neemt toe. Het aanbod heeft stilaan het maximaal plafond bereikt. Indien we in de toekomst minder afhankelijk van energie willen worden, zullen we maximaal moeten inzetten op een verhoging van de energie-efficiëntie van onze regio en van heel de wereld. We moeten tevens denksporen inzake hernieuwbare energie onderzoeken. Aangezien zich momenteel geen blockbusters als de shift van steenkool naar aardolie aandienen, zullen we verschillende denksporen moeten onderzoeken. Onderzoek en innovatie zijn nodig om een antwoord op deze

uitdaging te formuleren. De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) heeft energie niet voor niets als een beloftevolle technologiecluster geïdentificeerd.

Ik heb met betrekking tot mijn eigen beleidsdomein verschillende initiatieven genomen om de energieketen op een of andere manier af te dekken. Ik denk hierbij onder meer aan de ecologiepremie, die bedrijven moet aanzetten om in zaken als warmtekrachtkoppeling, windmolens en zonnepanelen te investeren. Ik denk ook aan de recente initiatieven van de Participatiemaatschappij Vlaanderen met betrekking tot 'clean tech' en aan het Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek (VITO) en IMEC (Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum), strategische onderzoekscentra die zich in steeds belangrijker mate op het energievraagstuk focussen. Ik ben op dit vlak zelf alleszins vragende partij. Tot slot is er de recent gelanceerde oproep voor peterschapsprojecten, die dit jaar ecomanagement als thema hebben gekregen. Deze projecten zouden ertoe moeten leiden dat bedrijven hun best practices op het vlak van clean-techoepassingen met startende kmo's delen.

Wat de invoer en de toegenomen energiekosten betreft, wil ik ook even naar de dollar verwijzen. Indien de dollar momenteel zeer sterk zou staan, zou dit belangrijke gevolgen voor onze handelsbalans hebben.

Langs de exportzijde stel ik vast dat onze bedrijven zich nog in grote mate op de ons omringende landen richten. Het feit dat Vlaanderen door Europese distributiecentra steeds meer als een logistieke hub voor de distributie van goederen uit Azië en de VS naar de rest van Europa wordt beschouwd, is een belangrijke verklaring voor dit gegeven. We voeren steeds meer goederen in die na een minimale bewerking weer naar de rest van Europa worden uitgevoerd. Dat is een belangrijk probleem.

Volgens een studie van Agoria zou het aandeel van de wederuitvoer in België 33 percent van de totale uitvoer bedragen. De keerzijde van deze evolutie is dat export onze regio steeds minder toegevoegde waarde oplevert. Dit is een fundamenteel probleem dat we moeten durven onderzoeken.

De uitvoer naar de BRIC-landen situeert zich al enkele jaren rond 5,75 percent. Duitsland heeft de banden met die landen sterker weten aan te halen. Het lijkt me interessant wat meer naar het Duitse model te kijken. Een aantal fracties in Vlaanderen dromen allicht van een Scandinavisch of een Angelsaksisch model, maar het Duitse voorbeeld lijkt me het beste en het meest realistische. Duitsland kent een hoge syndicalisatiegraad en hoge loonkosten, maar is er bijzonder verstandig mee omgegaan. Voor de federale agenda is het van groot belang aan de competitiviteit van onze bedrijven te blijven werken. Ik wil hier evenwel onmiddellijk een paar kanttekeningen bij maken.

In de eerste plaats bestaat een groot gedeelte van de Vlaamse export uit basisproducten, bijvoorbeeld chemische producten. Door de relatief lage eenheidsprijs worden die producten bij voorkeur in Europa afgezet. Duitsland is evenwel gespecialiseerd in machines en in investeringsgoederen die, omwille van de sterke expansie, vooral in de BRIC-landen worden ingevoerd.

Verder richten veel Vlaamse kmo's hun pijlen, als reactie op de globalisering, vooral op Centraal- en Oost-Europa. Als we de toename van de export naar deze landen bekijken, blijkt trouwens dat ze dit met succes doen. Zo is Polen in de lijst van exportbestemmingen van onze bedrijven ondertussen tot de tiende plaats opgeklommen. De kmo's hebben dit signaal goed opgevangen en trekken naar Oost-Europa.

Hoewel we projecten met betrekking tot de BRIC-landen op poten zetten, blijven dit voor onze kmo's verre markten. Het zijn niet de meest evidente landen om goederen naar te exporteren. De grote bedrijven hebben de weg wel gevonden en zijn ginds wel goed vertegenwoordigd. Misschien moeten we voor onze kmo's een tussenstation inbouwen. We bevinden ons al in Oost-Europa. Het Verre Oosten blijft onze ambitie. Het Midden-Oosten neemt evenwel een bijzonder interessante positie in.

Onlangs hebben we een exportmissie naar het Midden-Oosten georganiseerd. Een paar honderd kmo's hebben ons toen vergezeld. De resultaten van de evaluatie zijn bijzonder goed. Voor onze exportstrategie werken we samen met Flanders Investment & Trade (F.I.T.). De raad van bestuur van dit agentschap neemt vrij autonoom beslissingen en stelt natuurlijk niet om de drie of om de zes maanden een nieuwe strategie op. Het agentschap heeft echter aandacht voor de evaluatie van de exportmissies naar het Midden-Oosten en richt zich doelgericht op deze regio.

We werken er misschien niet op de klassieke manier van de overheid die individuele bedrijven ondersteunt om naar een markt te gaan, maar we hebben er heel goede voorbeelden gezien van grote bedrijven die kleine bedrijven meenemen. We moeten bekijken of we niet nog meer incentives kunnen geven zodat kleinere bedrijven in de slipstream van grote bedrijven zoals De Nul, mee kunnen.

Het is me opgevallen dat het Midden-Oosten op zoek is naar heel wat kennis. Ik heb dat ook in een interview gezegd. We hadden op de allereerste exportmissie een cluster van elf ziekenhuizen mee. Ze waren gevraagd om een aantal domeinen van excellentie op te geven. Dat kon gaan van in-vitrofertilisatie tot diabetes tot bepaalde chirurgische ingrepen. Er was zeer veel vraag naar. Hetzelfde is gebeurd met afvalbeheer. Landen die een versnelde groei kennen, hebben op een bepaald

moment te maken met een enorm afvalprobleem waarvoor wij de expertise hebben.

Ik hoop dat de bezorgdheid in Vlaanderen misschien een doorbraak kan betekenen voor de manier waarop we omgaan met de kennis die in Vlaanderen in deze domeinen heel vaak in semipublieke of publieke instellingen aanwezig is. Daarop rust in Vlaanderen nog veel te vaak een taboe. Dit is een veel fundamentele debat. In Vlaanderen hebben we soms ambitie, maar zijn we niet altijd bereid om de andere kant van ambitie te bekijken. Er zijn vaak consequenties aan ambities, zeker in die domeinen waar we voor een aantal nieuwe opdrachten en uitdagingen staan. Als men mij hier interpelleert over de negatieve handelsbalans, dan moet men met dezelfde oprechtheid ook nagaan waar een aantal doorbraken kunnen worden gerealiseerd.

Qua hightech stellen we vast dat volgens een studie van de Statistiekdienst van de Vlaamse Regering ongeveer 6 percent van ons productengamma tot deze sectoren kan worden gerekend en dat dit aandeel stabiel bleef tussen 2002 en 2006. Er was dus geen groei in de export van hightech.

De discussie is uiteraard wat we als hightech kunnen en mogen kwalificeren. Zo wordt een bedrijf als Umicore volgens de OESO-classificatie niet tot hightech gerekend. En zo zijn er in Vlaanderen nog vergelijkbare situaties, bijvoorbeeld Sioen dat op een innovatieve manier actief is in de textielsector. Sioen produceert nochtans zeer technologisch textiel. Een ander voorbeeld is de voedingsnijverheid die wordt gekwalificeerd als lowtech. Nochtans is de voedingsnijverheid zeer performant ten opzichte van de buurlanden zowel in export als in onderzoek en ontwikkeling. Diepvriesproductie is zeer technologisch, maar wordt niet meegerekend in de cijfers. Enige nuanceering is dus wel op zijn plaats. Lucht- en ruimtevaart worden als hightech beschouwd. Maar een traditionele industrie die innovatie toevoegt, komt niet onmiddellijk in de categorie van de hightech terecht.

Er zijn een aantal beleidsdaden gesteld waarbij ongetwijfeld is gekozen voor het stimuleren van de uitvoer naar de BRIC-landen. F.I.T. heeft zijn aanwezigheid in die landen gevoelig uitgebreid. In Brazilië is er een vertegenwoordiger bijgekomen. In Rusland zijn er drie ingezet in Moskou, Novgorod en Sint-Petersburg. In India zijn er vier, plus een technologie-attaché, in China vijf waarvan één technologie-attaché. Samen zijn er 13 vertegenwoordigers, op een totaal van 91, in de nieuwe BRIC-landen ingezet.

We moeten de strategie stelselmatig volhouden. Ik heb ook de nota over buitenlandse handel van de Nederlandse staatssecretaris van Economische Zaken, Frank Heemskerk, voor de Tweede Kamer gelezen. De nota onderschrijft volledig wat wij in Vlaanderen doen,

namelijk de handelsinspanningen maximaal voortzetten. Nederland kiest voor 15 prioritaire landen waaronder de BRIC-landen, maar ook het Midden-Oosten.

Vandaag is de regiofocusstrategie van F.I.T. nog ruimer opgevat dan de Nederlandse, maar ik heb alvast de nota in kwestie aan F.I.T. bezorgd. We hebben dus ingezet op die nieuwe landen en zullen dat ook de volgende jaren blijven doen.

Om onze export inzake hightechproducten te verbeteren, werden naast de algemene Vlaamse economische vertegenwoordigers ook vijf technologie-attachés aangeworven. Elk van deze attachés heeft een specifieke technologie onder zijn hoede gekregen en opereert vanuit een bepaalde targetmarkt. Zo is er een technologie-attaché voor milieu en energie in China, een voor ICT in India en USA, een voor nano- en biotechnologie in Japan en een voor nieuwe materialen in de Verenigde Staten.

Ook in de beheersovereenkomst is een operationele doelstelling opgenomen waarbij F.I.T. zich engageert om in de komende jaren een steeds groter aantal hightechbedrijven te bereiken.

Naast de eigenlijke F.I.T.-werking is ook nog in een budgetlijn voorzien voor steun aan sector- en bedrijfsverenigingen die collectieve projecten kunnen indienen ter versterking van onze export. Op dit ogenblik bekijkt F.I.T. samen met het Departement internationaal Vlaanderen in welke mate deze budgetlijn sterker kan worden gealigneerd op de beleidsdoelstellingen uit de beheersovereenkomst van F.I.T. met de Vlaamse Regering.

Tot slot wens ik nog op te merken dat het algemene probleem van de competitiviteit vooral de federale overheid aanbelangt. Hierbij is het van belang dat het pad van lastenverlagingen voor bedrijven ook in de toekomst wordt voortgezet door in de begrotingsopmaak in de nodige middelen te voorzien.

U moet dus van mij niet veel exportcijfers meer verwachten omdat ze al te gemakkelijk een hoeraverhaal vanuit Vlaanderen onderstrepen. Een van onze grote problemen is toch wel onze zelfgenoegzaamheid en het feit dat we ons vaak tevreden stellen door ons te vergelijken met Wallonië. Een handelsbalans kan een realistische kijk geven op waar we staan, maar het heeft geen enkele zin elkaar dingen wijs te maken die niet overeenstemmen met de realiteit. Ik hoop wel dat de bezorgdheid over realistisch cijfermateriaal ook zal doorwegen in debatten waar Vlaanderen op een offensievere manier vooruitgang wil boeken.

De voorzitter: De heer Van Goethem heeft het woord.

De heer Roland Van Goethem: Mevrouw de minister, bedankt voor uw antwoord. Iedereen heeft het over de

invloed van de dure olie, maar men vergeet erbij te vertellen dat de dollar zo fel is gedaald. Als we de olie zouden moeten betalen aan de dollarkoers van twee jaar geleden, dan zou de situatie nog veel dramatischer zijn. Het een compenseert het andere.

Minister Patricia Ceysens: Dat is wat ik u heb gezegd. Ik weet dat de import op de handelsbalans te zwaar doorweegt waardoor de handelsbalans te negatief is. Het is zo dat de importkant ook 'geluk' heeft dat er naast die hoge energieprijzen ook een lage dollar is. Maar er is nood aan buffering aan de importkant.

Als ik wil, dan kan ik u nu een positieve Vlaamse handelsbalans tonen. In de import is de hele import van Brussel en Wallonië opgenomen. Maar ik laat het heel graag zo, om de ernst van de situatie te onderstrepen.

De heer Roland Van Goethem: Wat me toch verontrust, is dat ik me kan vinden in uw antwoord en het antwoord dat ik twee jaar geleden van uw voorganger heb gekregen. Ik krijg nu ook een analyse van de sterke- en de zwaktepunten. Maar na twee jaar worden dezelfde zwaktepunten naar voren gebracht en is er nog niet veel geremedieerd.

We zijn inderdaad sterk in halfafgewerkte producten. Onze export moet meer worden omgeturnd naar afgewerkte producten en diensten, maar dan moeten ook de nodige maatregelen worden genomen. Als er in de hightech helemaal geen groei is – terwijl iedereen het heeft over hightech in Vlaanderen en kenniseconomie –, dan zitten we in een doodlopend straatje.

U zegt dat er realisme nodig is. Het heeft inderdaad geen zin om onszelf blij te maken met een dode mus. Als we Vlaanderen economisch willen vooruithelpen, dan hebben we realisme nodig. Ik hoop dat ik dat realisme in deze legislatuur nog mag meemaken.

De voorzitter: De heer Van Rompuy heeft het woord.

De heer Eric Van Rompuy: Mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord. U hebt een paar keer gezegd dat u hoopt dat de parlementsleden dezelfde moed zullen tonen als er echte veranderingen of nieuwe doorbraken plaatsvinden. Wij wachten eigenlijk op die nieuwe doorbraken.

We hebben de discussie gehad over het rapport-Soete, en vorige week hebben we in de commissie Economie gediscussieerd over VLAO/Agentschap Economie. Wat zijn de nieuwe doorbraken eigenlijk? Ik wil de moed wel hebben om ze te assumeren, maar ik blijf een beetje op mijn honger zitten. Er werd een analyse gemaakt en er werden vaststellingen gedaan, maar wat zijn de nieuwe doorbraken? Mijn fractie is vragende partij om erop in te spelen.

Minister Patricia Ceysens: Ik heb er één gesuggerd, een ernstige.

De heer Eric Van Rompuy: Ik heb het niet over nieuwe instellingen, want volgens mij hebben we geen nood aan nieuwe instellingen of structuren, maar wel aan 'content' of inhoud. U vraagt om de moed die we tonen bij het analyseren, ook te tonen bij vernieuwingen en doorbraken.

De voorzitter: De heer Van Malderen heeft het woord.

De heer Bart Van Malderen: Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, in het beschrijvende gedeelte van uw antwoord kon ik me grotendeels vinden omdat cijfers nu eenmaal cijfers zijn. Het werd een beetje moeilijker om te volgen toen u zei dat de grootste moeilijkheden zich op federaal niveau bevinden. Het is inderdaad zo dat alles wat met lasten te maken heeft, federale bevoegdheden zijn, dat ontkennen zou neerkomen op het ontkennen van het bestaan van de zon.

We moeten er echter over waken dat we niet vervallen in zelfgenoegzaamheid en stellen dat alles in Vlaanderen goed gaat en dat alles wat fout gaat, de schuld is van het federale niveau. Ondanks de voorspellingen zal de staatsstructuur, volgens de berichtgeving, nog wel een tijdje dezelfde blijven en Vlaanderen is vandaag verantwoordelijk voor een heel instrumentarium met betrekking tot de economie. We gaan te kort door de bocht als we alles opgeven omdat we de lastenverlaging die u wenst, niet kunnen realiseren op federaal niveau. Ik blijf dus een beetje op mijn honger zitten. Ik had gehoopt een aantal meer concrete voorstellen te krijgen.

Ik vroeg u ook naar een vergelijking, naar de internationale context van de budgettaire en kwalitatief organisatorische inspanningen. Een benchmark zou heel nuttig zijn. Wat doen Vlaanderen, Nederland en de Duitse regio's? Het verbaast me dat Vlaanderen blijkbaar niet beschikt over een 'Vlaamse handelsbalans'. We geven terecht heel wat middelen uit aan F.I.T., aan een ecologiepremie, aan een expansiepremie en dergelijke meer, maar de output, het reëel opgeleverde, kunnen we, zeker op gebied van de export in verhouding tot wat we importeren, zeer moeilijk inschatten.

Minister Patricia Ceysens: De output van de export kennen we.

De heer Bart Van Malderen: Daarom zei ik: in verhouding tot de import.

Ik ben het trouwens volledig met u eens dat het weinig zin heeft om enkel de massa van onze export te bekijken. Wat baat het dat onze export stijgt met 7,5 procent als onze inflatie bijvoorbeeld 10 procent is? Dat zou immers willen zeggen dat we achteruitboeren. De twee

cijfers moeten altijd ten opzichte van elkaar worden bekeken. Het baart me zorgen dat de aangekondigde trend zich voortzet. U stelde dat we wellicht gaan naar een laatste kwartaal dat slechter is dan het begin van het jaar.

U vraagt steun in verband met mogelijke maatregelen. Ieder voorstel zal op zijn merites worden bekeken, maar er is effectief ook actie nodig. U haalde zelf aan dat de periode van goedkope energie voorbij is. Er zal inderdaad geïnvesteerd moeten worden in efficiëntie en in hernieuwbare energie. We kunnen dus maar beter van de nood een deugd maken door economische groei te realiseren met iets dat de gehele maatschappij, zowel de gezinnen als de bedrijven, ten goede kan komen.

Over de kmo's die de stap naar het buitenland moeten zetten, lijkt het me nogal vreemd dat de reden om naar het Midden-Oosten te gaan, geografisch is. Oost-Europa lukt, China en India lijken te ver en dus kiezen we iets dat daar geografisch tussen ligt. De toegang tot een markt is meer dan alleen een kwestie van afstand. Het komt er ook op aan de kmo's hier ervan te overtuigen de buitenlandse markten actief op te zoeken. Vandaag hebben we vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering, attachés, in de verschillende groeimarkten die u opsomde. Natuurlijk moet de begeleiding deels hier gebeuren. De attachés in het buitenland staan voornamelijk ten dienste van kmo's die al in het buitenland zitten, die de stap al zetten, die al overtuigd zijn en in het buitenland willen investeren. Er is in Vlaanderen nog heel wat werk aan de winkel. We moeten de bedrijven zo flankeren dat ze effectief de stap naar het buitenland, naar de groeimarkten zetten.

Ik maak me zorgen, want u verwees naar de 6 percent export van hightech die stabiel is. Stilstaan is in deze zeker achteruitgaan. U brengt terecht een aantal nuanceringen aan. U verwijst naar Sioen, Picanol en Umicore. Dat zijn bedrijven die terecht genoemd worden omdat ze innovatief zijn in een sector die niet direct met innovatie wordt geassocieerd, en zeker niet met hightech. Dat bewijst de noodzaak om naar een kennisgedreven economie als biotoop te gaan in het geheel van de economie. Het nadeel van dit soort vlaggenscheppen is dat als zij vertrekken of zwaar in de problemen komen, de havens heel snel leeg is. We moeten naar een veel bredere aanpak gaan met een goede focus.

Bovendien moeten we kunnen meten of wat de overheid erin stopt ook effectief vertaald wordt. Dat is het belangrijkste dat ik vandaag onthoud.

De voorzitter: De heer Vrancken heeft het woord.

De heer John Vrancken: Mevrouw de minister, er werd gezegd dat niet alle importcijfers meetbaar zijn. Zo komt aardgas via onze Vlaamse haven binnen en wordt ook gedistribueerd naar Brussel en Wallonië. Volgens

mij kan daar een vrij gemakkelijke meting bij worden toegepast, namelijk aan de hand van het verbruik in Wallonië en Brussel.

U zei dat de Vlaamse export met 7,5 of 7,7 percent is gestegen, maar dat we ook alarmerende berichten krijgen dat de Belgische export is gedaald. Wij vertegenwoordigen nog steeds 80 percent van de export, en wij stijgen met 7,7 percent. We kunnen dus alleen maar besluiten dat de andere regio's het nog slechter doen. Zij trekken de export immers naar omlaag.

U haalde terecht aan dat we geen zicht hebben op een Vlaamse handelsbalans. Zult u het initiatief nemen om daarvoor het kader te creëren zodat we in de toekomst wel over cijfermateriaal kunnen beschikken en ons kunnen baseren op juiste cijfers?

De voorzitter: De heer Loones heeft het woord.

De heer Jan Loones: Mevrouw de minister, ik hoor u graag zeggen dat we ons niet moeten spiegelen aan Wallonië, maar wel aan bijvoorbeeld Duitsland. In de tijd voor de euro hebben we onze frank trouwens nog gelinkt aan de Duitse mark.

Onlangs werd een analyse gemaakt waaruit bleek dat we met de economische bevoegdheden die we hebben gekregen sedert de jaren tachtig, meer hebben gedaan dan Wallonië. Dat moet ons ertoe aanzetten nog bijkomende bevoegdheden te verwerven – ik denk dan bijvoorbeeld aan de bevoegdheid om te meten –, want daarmee kunnen we een realistische vergelijking maken van de toepassingen.

Het verheugde me om u de nieuwe markt van het Midden-Oosten te horen noemen. Ongetwijfeld zullen we het daarbij niet hebben over wapens en aanverwante zaken voor Israël. Ik zal u ook niet vragen om al uw pijlen op Gaza te richten, ook al ligt daar heel veel werk. Ik ben in het Koerdische gedeelte van Irak naar een conferentie geweest. Dat is een regio met veel mogelijkheden. Het is een autonome regio met een autonome regering en een president, de heer Barzani. Men smeekt er om contacten met Europa. Wij beschouwen het nog als gevaarlijk gebied, maar dat is het niet, in vergelijking met de rest van Irak.

Het heeft me verbaasd hoe men daar op de hoogte is van onze situatie. De Koerden begrijpen de Vlamingen. Het zijn ook autonomisten, en ze kennen het verschil tussen België en Vlaanderen. Ze spraken er hun frustratie over uit dat het niet sneller tot contacten komt tussen ons en hen. Ik geef dit door aan wie ik kan. De Koerden hebben centen, ze zitten overal in de wereld, ze hebben prachtige bedrijven en heel goede ondernemers. We weten bijvoorbeeld hoe sterk hun televisie is,

en die werkt niet zonder financiers. Dergelijke markten zijn gemakkelijk toegankelijk voor Vlaanderen.

De voorzitter: Minister Ceysens heeft het woord.

Minister Patricia Ceysens: U vroeg naar de studies en naar het materiaal waarover we beschikken. Ik herhaal dat we geen traditie hebben van werken met een Vlaamse handelsbalans, die balans wordt vooralsnog niet gemaakt, maar we hebben heel veel materiaal in verband met onze export. Ik heb dan ook de opdracht gegeven om die balans wel te maken. Natuurlijk zouden we kunnen simuleren wat er door zou gaan, maar ik heb gezegd dat, ook al is onze importkant vandaag imperfect omwille van het deel import voor Brussel en Wallonië erin, ik die balans wil. Er zijn zoveel nuances te maken, denken we maar aan de dollar. Op een bepaald moment moeten we beslissen. Wij willen een indicatie hebben en weten over welke grootteorde we spreken. Vlaanderen is trouwens maar heel licht in het negatief gegaan.

We moeten nu ook niet doen alsof de situatie in Vlaanderen louter negatief is. In het derde kwartaal van 2007 is voor het eerst een licht tekort vastgesteld. Indien we de import zouden kunnen fijnstemmen, zou de balans allicht weer positief worden.

De heer Van Goethem vraagt zich af wat er dan is veranderd. De voorbije twee jaar is de export naar de BRIC-landen toegenomen. De export naar India is met 2,71 percent toegenomen. De export naar Rusland is met 1,26 percent toegenomen. De export naar China is met 1,33 percent toegenomen. Deze vooruitgang volstaat natuurlijk nog niet. We zullen voor onze kmo's ook andere ambities dan de export naar de BRIC-landen moeten koesteren. Volgens sommigen bekijk ik het louter geografisch. Soms is het kijken naar een wereldbol eigenlijk nog niet zo gek.

We beschikken over Vlaamse economische vertegenwoordigers in het Midden-Oosten. Uit de evaluaties blijkt dat onze kmo's hier positief op reageren. Ik vind het merkwaardig dat sommige kmo's de Vlaamse economische vertegenwoordigers kennen en hun hulp als zeer goed ervaren en dat andere kmo's nog nooit van F.I.T. hebben gehoord. Er is een enorme discrepantie op dit vlak. Wie de media volgt en nu en dan een tijdschrift van een werkgeversorganisatie leest, moet hier ooit van hebben gehoord. Een aantal kmo's gaat proactief om met alles wat de Vlaamse overheid aanbiedt. Andere kmo's hebben nog nooit van die mogelijkheden gehoord en weten niet eens dat er Vlaamse economische vertegenwoordigers zijn. Voor het beleid is dit niet gemakkelijk.

De Vlaamse economische vertegenwoordigers in het Midden-Oosten werken goed. Volgens de betrokken kmo's gaat het om realistische, haalbare markten. Ik kan me enkel als een missionaris opstellen en overal vertellen

dat het kan en dat het mag. Ik doe dit evenwel met een zekere schroom. Ik vind het immers arrogant om als overheid te zeggen wat ondernemingen zouden moeten doen. Wie zijn wij om te zeggen waar ze heen moeten?

Ik krijg soms de reactie dat de Vlaamse overheid moet stoppen de bedrijven met alle mogelijke administratieve verplichtingen lastig te vallen. Hierdoor komen ze niet aan het onderzoeken van nieuwe markten toe. Indien we een aantal doorbraken willen forceren, zullen we een volgehouden en doorgedreven beleid moeten voeren. Het gaat hier vooral om federale bevoegdheden. De instrumenten op het vlak van de lastenverlaging en de competitiviteit situeren zich nu eenmaal op het federale bestuursniveau. De Vlaamse overheid moet zorgen voor een doorgedreven beleid inzake administratieve vereenvoudiging. We moeten in meer ruimte voor onze bedrijven voorzien. Ondernemers vertellen me vaak dat ze niet inzien waarom ze nog zouden proberen te groeien. Hun aanvragen tot uitbreiding worden immers niet goedgekeurd. Ze raken niet aan een milieuvergunning of aan een bouwvergunning. Dit vergt een eensgezinde en volgehouden beleid.

Daar is niet iedereen het over eens. Ik zal een voorbeeld van een mogelijke doorbraak geven. Aangezien het allicht niet de moeilijkste doorbraak betreft, heb ik al een indicatie gegeven. Het gaat hier namelijk om de gezondheidszorg. We moeten bereid zijn op een vernieuwende manier met onze gezondheidszorg om te gaan. Indien we tot export willen overgaan, moeten we weten wat een aantal units kosten. De mensen moeten dit op een meer marktconforme wijze kunnen bekijken. Onlangs hebben we de gezondheidszorg voor het eerst in een exportportfolio opgenomen.

De betrokkenen hebben gevraagd hier voorlopig niet al te veel ruchtbaarheid aan te geven. Volgens hen zou het dan immers voorbij zijn. Bepaalde mechanismen zouden in werking treden om dit te verhinderen. Zo gaat het met een aantal diensten waar we eigenlijk goed in zijn. Het openen van een debat hierover zou het voor een aantal bedrijven moeilijk kunnen maken.

De heer Jan Loones: Een goed voorbeeld is misschien ook De Sleutel. Onze commissie heeft Sint-Petersburg bezocht. Het is merkwaardig dat een van de grootste medische instellingen in Rusland dit model heeft geïmporteerd.

Minister Patricia Ceysens: Zo kan ik tientallen voorbeelden geven. Het probleem is dat de expertise in Vlaanderen gedeeltelijk in handen van semi-publieke en publieke organisaties is. Ze gaan hier niet om een marktgerichte manier mee om. Indien we kennis naar buiten willen brengen, moet onze aanpak aan bepaalde voorwaarden voldoen. We moeten dit op een goede, offensieve manier kunnen doen. Volgens mij is de tijd rijp daarvoor. De vraag is er alleszins.

De toekomstverkenningen van de VRWB hebben in de omschrijving van zes clusters geresulteerd. Gezondheidszorg maakt deel uit van twee clusters. Op dit vlak bevinden zich in Vlaanderen heel wat mogelijkheden. Het gaat onder meer om patiëntenmobiliteit. We moeten die kennis voorzichtig vermarkten. Dit is niet hetzelfde als een vermarkting van de zorgverstrekking. We hebben een aantal elementen nodig om die innovatie in de gezondheidszorg mogelijk te maken. De toevoeging van informatie- en communicatietechnologie kan voor innovatie zorgen. We kunnen mogelijke doorbraken in Vlaanderen bedenken.

De heer Eric Van Rompuy: Mevrouw de minister, u bent wazig. Gaat het hier om de katholieke ziekenhuizen of om de mutualiteit? Gaat het om iets concreets?

Minister Patricia Ceysens: Ik ben duidelijk en concreet. Ik heb aangegeven waar de mogelijkheden zich bevinden.

In Vlaanderen wordt vaak gas gegeven tot plots de handrem wordt aangetrokken. Ik hoop dat dit niet zal gebeuren. U moet dat ook maar eens in uw eigen fractie bespreken.

Elke ambitie heeft consequenties. Ik ben alvast blij deze namiddag een ambitieuze commissie te hebben aangetroffen. Deze commissie is bereid de 'sense of urgency' te benadrukken en voor nieuwigheden te kiezen. Dat is een hele geruststelling.

De voorzitter: Het incident is gesloten.